

Use of Following Form in Turkish Art Music Voice Training Review of Expert Opinions

Türk Sanat Müziği Ses Eğitiminde Türkü Formu Kullanımına Dair Uzman Görüşlerinin İncelenmesi

ABSTRACT

This research was conducted to determine expert opinions on the use of folk song form in Turkish Classical Music vocal training and oral repertoire training; "How is the use of folk song forms in the Turkish Classical Music Voice Training departments of Conservatories and Fine Arts Faculties that provide Turkish Classical Music education in our country?" In the context of solving the problem, data was collected for five sub-problems. A semi-structured interview form was prepared to get answers to these sub-problems. In this direction; A study was conducted for Turkish Art Music Departments in Conservatories and Fine Arts Faculties, which are higher education institutions that provide vocational music education in our country, and expert opinions were sought on the use of folk song form in Turkish Art Music verbal repertoire education and Turkish Art Music Voice Training. The study group of the research consists of 7 randomly selected students working in the Turkish Art Music Voice Education departments of the Conservatories and Fine Arts Faculties in Istanbul, Afyon, Kocaeli and Konya in the 2018-2019 academic year, and teaching Turkish Classical Music Repertoire Education and Turkish Classical Music Voice Training courses. It consists of faculty members. Information was obtained through a semi-structured interview form applied to these instructors who have conducted or are currently conducting individual voice training or repertoire courses in the relevant faculties. In line with the literature review and needs analysis, the data obtained using the descriptive scanning model and qualitative research method were subjected to content analysis and the results section was reached. In the light of these results, some suggestions were presented by the researcher.

Keywords: Music Education, Turkish Classical Music, Voice Education, Folk Song Form

Öz

Bu araştırma, Türk Sanat Müziği ses eğitimi ve sözlü repertuar eğitiminde türkü formunun kullanımına dair uzman görüşlerinin tespit edilmesi amacıyla yapılmış olup; "Ülkemizde Türk Sanat Müziği eğitimi veren Konservatuvar ve Güzel Sanatlar Fakültelerindeki Türk Sanat Müziği Ses Eğitimi bölümlerinde türkü formu kullanımı nasıldır?" probleminin çözülmesi bağlamında beş alt probleme yönelik veri toplanmıştır. Bu alt problemlere yanıt alabilmek için yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Bu doğrultuda; ülkemizde mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarından Konservatuvar ve Güzel Sanatlar Fakültelerindeki Türk Sanat Müziği Bölümlerine yönelik bir çalışma yürütülmüş olup Türk Sanat Müziği sözlü repertuar eğitimi ve Türk Sanat Müziği Ses Eğitiminde türkü formunun kullanımına dair uzman görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın çalışma gurubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılında, rastlantısal yolla seçilen İstanbul, Afyon, Kocaeli ve Konya'daki Konservatuvar ve Güzel Sanatlar Fakülteleri Türk Sanat Müziği Ses Eğitimi bölümlerinde görev yapan, Türk Sanat Müziği Repertuar Eğitimi ve Türk Sanat Müziği Ses Eğitimi derslerini yürüten 7 Öğretim Elemanı oluşturmaktadır. Bireysel ses eğitimi veya repertuar dersini ilgili fakültelerde yürütmüş ve yürütmekte olan bu öğretim elemanlarına uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile bilgiler elde edilmiştir. Literatür tarama ve ihtiyaç analizi doğrultusunda, betimsel tarama modeli ve nitel araştırma yöntemi kullanılarak ulaşılan veriler içerik analizine tabi tutularak sonuçlar kısmına ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuçlar ışığında araştırmacı tarafından bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Türk Sanat Müziği, Ses Eğitimi, Türkü Formu

Aycan ÖZÇİMEN

Ncmettin Erbakan Üniversitesi, Müzik Eğitimi Bölümü, Konya, Türkiye

Tuğba SAHİL

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Müzik Bölümü, Burdur, Türkiye

Geliş Tarihi/Received 27.08.2024
Kabul Tarihi/Accepted 19.09.2024
Yayın Tarihi/Publication 23.09.2024
Date

Sorumlu Yazar/Corresponding author:
E-mail:

Cite this article: Özçimen, A., & Sahil, T. (2024). Use of Following Form in Turkish Art Music Voice Training Review of Expert Opinions. *Ayalgu Interdisciplinary Turkish Music Research Journal*, 2, 30-40. doi: 10.5281/zenodo.13829530

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Müzik eğitimi bireylere kendi yaşantısı yoluyla belirli müzikal davranışları edindirme, bireylerin bu müzikal davranışları değiştirmesini ve geliştirmesini amaçlayan bir süreçtir. Müzik eğitimi sayesinde toplum ve birey arasında olumlu etkileşimler olacaktır. İnsan sesi ile ilgili Galen 'nin boğaz çizimlerinden Leonardo Da Vinci 'nin anatomic çizimlerine kadar birçok araştırma yapıldığı belirtilmektedir. Batı müziğinin bu tür çalışmalar ışığında oldukça sistemleşmiş olduğu, bu alanda gelişmeler göstererek ve kurumların da desteği ile nazari birçok tekniği ortaya çıkarttığı, "ses eğitimi" alanına büyük katkılar sağladığı görülmektedir. Türk sanat müziği açısından bakıldığında da durum çok farklı görülmemektedir. Uzun yıllar bir gelenek halini almış" Meşk" olarak tabir edilen, bir eğitim sistemi geliştirilmiş, hem dini musiki eğitiminde kullanılarak hafızlar yetiştirilmiş hem de Türk sanat müziği solistleri yetiştirilmiştir. (Tütüncü, 2017, s.6) Hafıza temelli bu eğitim sistemi "usta-çırak" ilişkisi anlayışı içerisinde hocadan öğrenciye aktarılan bir icra biçimi olarak geliştirilmiştir. Türk sanat müziği tarihine bakıldığında "Meşk sistemi" anlayışıyla çok sayıda hanende ve sazende yetiştirdiği görülmektedir. Günümüz eğitim sistemine bakıldığında "ses eğitimi" her yaş ve özellikteki sesler için doğru, etkili ve güzel şarkı söylemeye yönelik, belirlenen tekniklerle ve müziksel duyarlılık gözetilerek uygulanan bir süreci kapsamaktadır. Bu süreç hem bireysel hem de topluluklar için programlanabilmektedir. (Çevik,2006, s.647) Bir ses eğitimi öğrencisinden beklenen, yetenek olgusunu oluşturan belirli becerilerinin öğrencide olması durumudur. Bunlar işitsel kapasite, müzik kulağı, müzikal zekâ ve ses kaslarını etkili ve doğru biçimde kullanabilme becerileri olarak sıralanabilir. Kişide zaten mevcut olan belirli becerileri geliştirmek ve bunu sürdürmesini sağlamak ses eğitimi sürecini oluşturmaktadır. Töreyin'e göre, "Ses eğitimi bireylere konuşma ve/veya şarkı söylemede seslerini doğru, etkili ve güzel kullanabilmeleri için gereken davranışların kazandırıldığı ve içinde konuşma, şarkı söyleme ve şan eğitimi gibi alt ses eğitimi basamaklarını barındıran disiplinler arası bir özel alan eğitimidir" (Aktaran: Özçimen, 2015, s.132).

Türkiye'de Güzel Sanatlar Liseleri, Konservatuvarlar, Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarında teorik ve uygulamalı dersler müzik eğitimi süresi boyunca verilmektedir. Bu uygulamalı dersler arasında ses eğitimi de vardır. Müzik bölümlerinin ilgili alanlarında, ses eğitimi kapsayan; bireysel ses eğitimi, koro, repertuar, toplu icra gibi dersler de işlenmektedir. Günümüzdeki Konservatuvarları ve Güzel Sanatlar Fakültelerini değerlendirecek olursak Türk Müziği Eğitimi konusunda farklı yapılanmalar görülmektedir. Fakat kurumlardaki eğitim amacı aynıdır. Araştırmamız kapsamında Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği'nin türlerini kısaca incelememiz gerekmektedir. Akdoğu'ya göre dünyasal ve makamsal bir tür olarak adlandırılan "Türk Sanat Müziği" ni belirleyen başlıca öğelere; dizesel, çalgısal, ezgisel, ritimsel, biçimsel, sözel ve icrasal öğeler denmektedir (Aktaran: Delen, 2012, s. 6). Araştırmamız gereği Türk Sanat Müziği Ses Eğitimi kapsayan sözlü eserleri incelememiz gerekmektedir. Sözlü musiki (vocal müzik) dini formlar ve din dışı formlar olmak üzere kendi arasında ikiye ayrılmaktadır. Dini formlar; ayin, na't, durak, miraciye, ilahi, şugul, ezan, mahvel sürmesi, tekbir, salat ve selam, münacaat, mevlid. Din dışı formlar; kar, kar-ı natık, karçe, beste, ağır semai, yürük semai, gazel, şarkı, türkü, köçekçeler. (Özkan, 2013, s.96-97).

Türk Halk Müziği: Dünyasal ve makamsal bir tür olarak adlandırılmaktadır. Bu türü belirleyen başlıca öğeler; dizesel, çalgısal, ezgisel, ritimsel, biçimsel, icrasal, ağız, tavır ve düzensel öğedir. (Akdoğu, 2003, s.159-160). Türk Halk Müziği'nde türler; Türkü, müstezad, zeybek, maya, bozlak, gurbet, barak, hoyrat, dîvan, güvende takımı, barana takımı ve müzikli öykü'dür. (Akdoğu, 2003, s.161). Türkü formu Türk halk müziği ve Türk sanat müziğinde ortak bir form olarak yer almaktadır. Türk halk edebiyatına bakıldığında "türkü" bir nazım biçimidir. Türkiye'de halk arasında şarkılara verilen isim olarak da karşımıza çıkmaktadır. Öztürk'e göre türkü; "Türkü, kendine özgü ve belirli bir ezgi ile söylenen, hece ölçüsüyle yazılan ve zamanla anonimleşen bir nazım biçimidir. Türkülerin ortaya çıktığı bölgenin coğrafî, tarihî, kültürel ve dil özellikleriyle bağlantılı olarak kendine özgü ritimleri, usûlleri, ezgi yapıları ve içinde bulunduğu lehçeye bağlı olarak yöresel ağızları vardır. İşte bahsedilen bu unsurların, sözlü Türk halk müziği eserlerinin yani türkülerin icrasında uygulanması durumuna "tavır" denir. Yöresel tavırların ayırt edilmesinde özellikle "ağız (şive)" kavramı öne çıkmaktadır. (Öztürk,2014, s.19) Türkiye' de her iki müzik alanında ses eğitimi derslerinde okutulan müfredatlar farklılık göstermektedir. Ortak bir müfredatta buluşulmak istendiğinde türkü formu her iki müzik alanında da kullanılan bir formdur. Tabi ki okuyuş ve icra bakımından farklılıklar göstermektedir. TRT (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu) repertuarına kayıtlı Türk halk müziği ve Türk sanat müziği ortak türkülerinin tespit edilip Ses eğitimi derslerinde müfredata eklenmesi durumunda icra tekniklerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu noktada ses eğitimi icra teknikleri her iki alanda kullanılan belirli metotları, yapısal özellikleri, söyleyiş biçimlerini kapsamaktadır. Konservatuvarların Türk sanat müziği bölümlerinin türkü formu kullanılan derslerinde bu icra teknikleri kullanılmaktadır. Araştırılıp incelenmesi bakımında önem arz etmektedir. Türk sanat müziği anlayışı ile bestelenen türkü formu

olduğu gibi her iki alanda ortak olarak kullanılan, literatüre ortak olarak kaydedilmiş türküler de yer almaktadır. Türk formu Türk halk müziği eğitimi süresince her dönemde derinlemesine incelenen bir tür olarak karşımıza çıkarken, Türk sanat müziği eğitiminde türkü formunun hangi dönemlerde, ne şekilde, nasıl bir icra gözetilerek, hangi teknikler kullanılarak okutulduğu sorgulanması gereken konular bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ses eğitimi icra teknikleri her iki türde farklılıklar göstermektedir. Türk sanat müziğinde icra-uslup-tavır olarak bilinen eserleri seslendirme biçimleri, Türk halk müziğinde mahalli tavır- ağız- şive özellikleri gibi unsurları içine eserleri seslendirme biçimleri kastedilmektedir. Bu durumda türkü formunun Türk sanat müziğinde seslendirilirken nasıl bir icra sergilendiği, Türk sanat müziği ses eğitimi derslerinde ne amaçla kullanıldığı, Türk sanat müziği konser repertuarındaki kullanımı, türkü formu notasyonunun sağlıklı olup olmadığı, türkü formunun Türk sanat müziği ses eğitimini geliştirici bir Teknik içerip içermediği konularının incelenmesi ve açıklığa kavuşturulması oldukça mühimdir. Türkü formu, Türk sanat müziği alanında eğitim materyali olarak kullanılmaktadır. Buradan hareketle, yapılacak çalışmada; ilk olarak TRT repertuarına kayıtlı türkü formu eserlerin konservatuvarlarda ses eğitimi uygulamalarındaki seslendirilme biçimi incelenecek, daha sonra icra ve repertuar derslerinde işlenen programlardaki benzerlik ve farklılıklar uzman görüşleriyle ortaya konulmaya çalışılacak; bunların akabinde durum tespiti yapılacaktır.

Araştırmanın Konusu

Türkiye’deki Konservatuvar ve Güzel Sanatlar Fakültelerindeki Türk Sanat Müziği Ses Eğitimi önemli bir yer tutmaktadır. Ses Eğitiminde sürecin doğru ilerlemesi için Ses Eğitime doğru bir metodolojik yaklaşımın sağlanması, bilimsel bir öğretim programı uygulanması Ses Eğitiminin niteliği açısından oldukça önemlidir.

Araştırmanın konusu; “Türk Sanat Müziği Ses Eğitiminde türkü formu kullanımına dair uzman görüşlerinin incelenmesi” olarak belirlenmiştir.

Problem Durumu

Ülkemizde Türk Sanat Müziği eğitimi veren Konservatuvar ve Güzel Sanatlar Fakültelerindeki Türk Sanat Müziği Ses Eğitimi bölümlerinde türkü formu kullanımı nasıldır?

1. Türk sanat müziği ses eğitimi ve Türk sanat müziği repertuar eğitiminde kullanılan türkü formundaki eserleri seçerken dikkat edilen unsurlar nelerdir?
2. Türk sanat müziği türkü formu icrası için belli ekol isim veya kayıtlardan faydalanılmakta mıdır?
3. Türkü formunda eserler seslendirilirken Türk sanat müziği icracısı tarafından nasıl bir icra sergilenmektedir?
4. TRT repertuarına kayıtlı türkü notaları Türk Sanat Müziği Ses Eğitimi bölümlerinde kullanılmakta mıdır?
5. Türkü formundaki eserler herhangi bir Türk Müziği icra süsleme tekniğini ya da ses eğitimini geliştirici, destekleyici çeşitli özellikleri taşımakta mıdır?

Araştırmanın Önemi

Bu çalışma; Türk Sanat Müziği Ses Eğitimi derslerinde türkü formunun ne amaçla kullanıldığı, türkü formunun hem Türk sanat müziği hem de Türk halk müziği alanındaki form bakımından ortak kullanımı ve türkü formunun bu iki alanda seslendirilirken uygulanan icra benzerlik ve farklılıklarını ortaya konulması bakımından önemlidir. Çalışma sonunda ortaya çıkacak verilerin Ses Eğitime ışık tutacak bir kaynak oluşturması ve Türk sanat müziği ses eğitimi veren kurumlarda Ses Eğitimi öğretimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel araştırma olup yöntem olarak betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada yarı yapılandırılmış açık uçlu sorular ve derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi olguları doğal ortamlarında ve bir bütün içerisinde ortaya koymayı amaçlayan araştırma yöntemidir. (Yıldırım, Şimşek, 2005, s.39) Tarama modelleri geçmişte gerçekleşmiş bir durumu veya şu anda hala mevcut olan durumu, var olan şekli ile betimlemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırma modelinde “Ne idi?”, “Nedir?”, “Ne ile ilgilidir?” ve “Nelerden oluşmaktadır?” gibi sorulara yanıtlar aranmaktadır. (Karasar, 2014, s.77). Yarı yapılandırılmış görüşme ile sabit şekilde cevaplar alınması amaçlandığı gibi araştırma yapılan alanla ilgili derinlemesine cevaplar alınması da amaçlanmaktadır. Bu görüşme formu ile görüşme yapılan kişi veya kişiler kendilerini rahatlıkla ifade etme şansına sahiptir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile derinlemesine bilgi edinmek amaçlanırken görüşme esnasında konu dağılıbilir ve gereksiz konularla vakit kaybı yaşanabilir. (Büyüköztürk vd., 2008, s.160). Bu sebeple görüşme esnasında konu bütünlüğünü bozan konuşmalar görüşme formuna eklenmemiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma gurubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılında, rastlantısal yolla seçilen İstanbul, Afyon, Kocaeli ve Konya'daki Konservatuvar ve Güzel Sanatlar Fakülteleri Türk Sanat Müziği Ses Eğitimi bölümlerinde görev yapan, Türk Sanat Müziği Repertuar Eğitimi ve Türk Sanat Müziği Ses Eğitimi derslerini yürüten 7 Öğretim Elemanı oluşturmaktadır. Belirtilen öğretim elemanlarından bazıları aynı zamanda TRT ve Kültür Bakanlığında da sanatçı olarak eş zamanlı çalışmaktadırlar. Bu sanatçıların aynı zamanda dışarıdan ücretli olarak Üniversitelerde bu alanlardaki dersleri yürütmeleri çalışma gurubuna dahil edilmelerinin temel gerekçesini oluşturmaktadır. Araştırmada görüşme yapılan uzmanlar; üniversitelerin Türk sanat müziği ses eğitimi bölümlerinde ses eğitimi ve repertuar eğitimi veren Öğretim elemanlarıdır.

Tablo 1. Çalışma Gurubu Oluşturan Alan Uzmanlarına Ait Bilgiler

Katılımcı Kodu	Eğitim Düzeyi	Çalıştığı Kurum	Akademik Unvan	Kıdem
K1	Yüksek Lisans	İstanbul Teknik Üniversitesi	Öğretim Elemanı/Kültür Bakanlığı	4 yıl
K2	Lisans	Medipol Üniversitesi	Öğretim Görevlisi/TRT	8 yıl
K3	Doktora	Kocaeli Üniversitesi	Doç. Dr.	20 yıl
K4	Yüksek Lisans	Selçuk Üniversitesi	Öğretim Görevlisi	19 yıl
K5	Yüksek Lisans	Haliç Üniversitesi	Araştırma Görevlisi	4 yıl
K6	Yüksek Lisans	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Öğretim Görevlisi	18 yıl
K7	Doktora	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Dr. Öğretim Üyesi	9 yıl

Verilerin Toplanması ve Yorumlanması

Katılımcılarla yapılacak görüşmelerde araştırmanın problem cümlelerine yanıtlar bulabilmek için yarı yapılandırılmış bir görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formunda kullanılmak üzere 4 soru hazırlanmıştır. Bu sorular 4 uzmana gösterilmiştir. Onların görüşleri doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular 8 soruya çıkarılmıştır.

Araştırmaya katılan katılımcılarla birebir görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler, katılımcıların uygun olduğu bir zaman diliminde randevu alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan katılımcıların izniyle görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler 30-45 dakika sürmüştür. Görüşmeler sırasında, araştırmanın alt problemlerine derinlemesine yanıtlar bulabilmek için bu soruların haricinde katılımcılara gerektiği yerlerde sonda sorular sorularak konuyla ilgili daha açıklayıcı cevaplar alınmıştır. Görüşmeler sonunda, yapılan ses kayıtları değişiklik yapılmadan yazıya geçirilmiştir. Görüşme formları alt problemlere yanıtlar vermek üzere içerik analizine tabi tutulmuştur. Yarı yapılandırılmış bu sorulara alınan cevaplara içerik analizi uygulanacaktır. İçerik analizinin esas amacı belirlenen yöntemlerle beraber toparlanan verileri açıklayabilmek için belli başlı kavramlara, terimlere ulaşmaktır. Çalışmada içerik analizi; uygulanan işlemlerle toplanan verilerin belirli kavram ve temalarla bir araya getirilmesini ve böylelikle çalışmayı okuyucuların

anlayabileceği bir biçimde yorumlanmasını sağlar. (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 227).

Bulgular

Bu bölümde çalışma grubunu oluşturan akademisyen ve sanatçıların yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen görüşlerine yönelik bulgulara yer verilmiştir. Bölümde öncelikle toplanan verilerden örnekler verilmiş, daha sonra bulgular tablo halinde sunularak yorumlanmıştır. Çalışma grubuyla yapılan görüşmede tasarlanan sorulara alınan cevapların bazıları birebir kişilerin ifadelerine göre örnek amaçlı yazılmıştır. Örnek amaçlı yazılan cümleler, kişilerin isimlerinin verilmemesi için Katılımcı (K1), (K2).. şeklinde ifade edilmiştir. Buna göre, Çalışma grubuna sorulan beş açık uçlu soruya ilişkin verilerden elde edilen örnekler, bulgular ve yorumlar şöyledir;

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Türk sanat müziği ses eğitimi ve Türk sanat müziği repertuar eğitiminde kullanılan türkü formundaki eserleri seçerken dikkat edilen unsurlar nelerdir?” alt problemine yanıt bulabilmek amacıyla sorulan açık uçlu ve sonda sorulara verilen cevaplardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

Aslında ses kullanma tekniğini, hançereyi geliştirmesi açısından örnekleme olsun diye kullanıyorum. Bir de mesela usûlü tanıtmaya açısından kullanıyorum, çünkü bazı usûller türkü formundaki eserlerde daha çok kullanılıyor. Mesela oynak usulu gibi. O usulde şarkılar değil de türküler daha fazla vardır, ona göre derslerde örnekleme için kullanıyorum daha çok. (K2).

Türk Halk Müziğinden çok eski dönemlerden eserler baz alıyorduk. “Ayağına Giymiş Nalini” gibi. Hançereyi daha çok geliştirsün diye. Sizin dönemlerden çok daha evvel. Sonraları biraz daha Türk Sanat Musikisi içerisindeki türkü formatında olan eserleri almaya başlamıştık. Rumeli türkülerini gibi. “Ne zaman görsem onu ayaklarım dolaşır” muhayyer eseri gibi (K4).

Türk müziği bestekarlarının, mesela Fehmi Tokay'ın bazı eserleri var. 'Gönül vermişken el çektim ' gibi. Veya Sadettin Kaynak' ın türkü formunda eserleri var. Anadolu'yu da çok gezdiği için bu tür eserleri var. 'Yine bahar oldu coştı ' gibi. Hafif türkü formunu andırır, muhayyer _muhayyer kürdi, hüseyini makamındaki eserleri geçiyoruz (K6).

Tablo 2. Türk Sanat Müziği Ses Eğitimi ve Repertuar Derslerinde Türkü Formunda Eser Seçilirken Dikkat Edilen Unsurlara İlişkin Katılımcı Görüşlerinin Dağılımları

Alt Temalar	f	Yüzde (%)
Sesi kullanma tekniklerinin geliştirmesi	2	28,6
Türk sanat müziği icra, üslûp ve tavrına uygunluğu	4	57,1
Makamı tanıtmaya	2	28,6
Usûlü tanıtmaya	1	14,3
Görüş belirten toplam kişi	N=7	

Görüş örnekleri ve Tablo 2’de, belirlenen alt temalar neticesinde katılımcıların çoğunluğunun Türk sanat müziği ses eğitimi ve repertuar derslerinde türkü formunda eserlere yer verdikleri ve bunları seçerken TSM icra üslubu ve tavrına uygun örnekleri seçtikleri görülmektedir. Bunun yanında bünyesinde makamsal özellikleri barındıran eserlerin tercih edildiği ve icra tekniklerini geliştirici eserlerin seçimine özen gösterildiği tespit edilmiştir. Buna ek olarak katılımcıların oldukça küçük bir kısmının eser seçiminde usul kavramını göz önüne aldıkları görülmüştür. Buna göre, TSM ses eğitimi ve sözlü repertuar derslerinde türkü formunda eserler seçilirken THM sözlü icra geleneğinden ziyade TSM icra üslubu çerçevesinde bir eser seçiminin tercih edildiği söylenebilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Türk sanat müziği türkü formu icrası için belli ekol isim veya kayıtlardan faydalanılmakta mıdır?” alt problemine yanıt

bulabilmek amacıyla sorulan açık uçlu ve sonda sorulara verilen cevaplardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

Eskilerin kayıtlarından faydalanıyoruz. Mevcut bulabildiğimiz tabi ki en başta Sarısözen'in kayıtları, Tüfekçi sülalesinin kayıtları, bulabilirsek onlardan daha eskileri veya günümüze doğru yakınları. Ki şimdi mesela bir eser icra edecek olsak Kemertaş Sülalesi, efendime söyleyeyim tabi ki bizim olmazsa olmazımız Aysun Gültekin. Bu isimler Türk Halk Müziğinde de onların da kendi içerisinde şikayetçi oldukları birtakım şeyler var aynı bizde olduğu gibi. Bakıyorsunuz onlar da bu isimleri baz alıyorlar. Ben de tabi aşağı-yukarı tahmin ediyorum klasikçiyim, eskiyi daha ön planda tutuyorum. O yüzden bunları öngörüyorum (K4).

Belli ekol isimlerden kayıtlardan faydalanmak lazım tabi ki. Şu ana kadar bu kişiden dinledim, şu kayıtlardan faydalandım diyemem. Bu isimler benim ekolum, tavrımı yansıtıyor diyemem. Şu ana kadar derslerimde geçmiş olsaydım türkü formundan herhangi bir eser söyleyebilirdim. Ama alınması ve kayıt dinlenmesi taraftarıyım. Derslerimde türkü formunu geçecek olsam tavrı ve nüansların fark edilmesi açısından ses kayıtlarından yararlanırdım (K7).

Bazı kaynaklara internetteki Repertükül sayfasından ulaşabiliyorum. Belli bir ekol isim yok. Kaynak kayıtlar yeterli oluyor (K3).

Tablo 3. Türkü Formu İcrasının Öğretiminde Kullanılan Ekol İsimler ve Kayıtlara İlişkin Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

İfadeler	F	Yüzde (%)
Devlet Korosu kayıtlarının kullanımı	1	14,3
Eski klasik kayıtların kullanımı	2	28,6
TRT Radyosu kayıtlarının kullanımı	3	43
THM ve TSM İcracılarına ait ses kayıtlarının kullanımı	2	28,6
THM İcracılarına ait ses kayıtlarının kullanımı	2	28,6
TSM İcracılarına ait ses kayıtlarının kullanımı	1	14,3
Ekol isim yok	2	28,6
Faydalanmıyorum	1	14,3
Görüş belirten toplam kişi	N=7	

Görüş örnekleri ve Tablo 3'te, belirlenen alt temalar neticesinde katılımcıların görüşlerin oldukça dağınık bir yapıda olduğu görülmüştür. Buna göre, katılımcıların bir kısmı TRT radyo kayıtlarından yararlanmakta, bir kısmı ise günümüz teknolojik imkanlarını kullanarak çeşitli icracıların kayıtlarına eğitimleri esnasında yer vermektedir. Bir kısmının ekol isim veya kayıtları kullanmadığı çoğunlukla kendi icrasıyla öğrenciye örnek olduğu, bir kısmının ise eski plak kayıtları ve elektronik ortamlarda yer alan eski icracıların kayıtlarının öğrencilere dinletilmek suretiyle önemli isimlere yer verdikleri görülmüştür. Buna karşın, görüşlerin dağınıklığı ve bazı katılımcıların (K7) görüşlerinden ise çoğunlukla bu alana özgü kullanılabilir kayıtların bulunmadığı görüşü de ortaya çıkan dikkat çekici bir unsurdur. Buna ek olarak, TSM ses eğitimi ve sözlü repertuar derslerinde türkü formunda eser icraları dinletilirken, geleneksel bir yapının korunarak eski kayıtlara yer verildiği, Muzaffer Sarısözen, Aysun Gültekin, Tüfekçi ailesi, Müzeyyen Senar ve Safiye Ayla gibi TSM ve THM icra ve aktarım geleneğine emek veren usta icracıların kayıtlarının referans alındığı görülmüştür.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Türkü formunda eserler seslendirilirken Türk sanat müziği icracısı tarafından nasıl bir icra sergilenmektedir?” alt problemine yanıt bulabilmek amacıyla sorulan açık uçlu ve sonda sorulara verilen cevaplardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

Bunu şöyle söyleyeyim; ben ağızlarda, ben yorumlarda olan insanlar konserine bir Urfa türküsü koymuş. Çok geniş bir yelpazesi varsa konserin, her telden bir eser vardır. Belki olabilir. Ama benden kimse bir Urfa türküsü dinlemez. Yani demek istediğim türküler için bir ağız, yöresel gırtlak, özellikli bir hançere gerekir. O varsa o türkü yerine oturur. Mesela ben Konya'daki bir konserimde okudum, bir Antep türküsü idi. “Evlerinde bir ipekten halı var”. O bir İstanbul türküsü gibi okundu. Yani nasıl anlatayım. O bir Antep türküsü ama bir Antep şivesi bile yoktu icramda, ağız özelliklerini kullanmadım. Türk Müziği Kişisel tavrım ön plandaydı. Ama bir türkü konseri vardır, hançereniz buna çok uygundur o zaman okursunuz, bir proje içerisinde

yapılabilir. Ama diyelim ki 14.yüzyıldan bir takımla geliyorsunuz peşine de bir Konya türküsü koyayım şeklinde olamıyor. Söylerken de tabiki yıllarca bizde artık yer etmiş birtakım özelliklerimiz ve seçtiğimiz bir bölge var. Piyasa eserler okumuyoruz örneğin. Bu icra tarzına uygun eserler seçmek lazım. Mesela nedir “silifkenin yoğurdu”nu koyamazsın. Ama fasılların sonuna bir Rumeli türküsü eklenebilir. Taklit edebiliriz, o yörenin lehçesini, gırtlığını mesela. Ama sadece taklit edebiliriz. Biz onlara yakın bir icra sergiliyoruz (K1).

Özellikle özen göstermeye çalışıyorum, yapabildiğim ölçüde. Dediğim gibi ben Urfalı değilim. Ama geçen bir konserimde bir tane maya okudum. Yine Münevver Özdemir’ den geçtiğim bir maya.” Aşkın ne derin yareler açtı ciğerimde” diye bir uzun havaydı. Aşkın ne derin yareler açtı ciğerimde demiyorsun, “cigerimde” diyorsun. O yörenin kendi ağzı o şekilde olduğu için. Şimdi ben onu ciğerimde diye okusam olmaz. Türk müziği ağzı olmuş olabilir. Türk Müziği ağzıyla türkü okumak bana yanlış geliyor. “Yavru yavru huma kuşu”değil de “yavri yavri” gibi, bu ağzıları vermek lazım. Ben de onu mümkün merteye vermeye çalışıyorum. Tabi ki birebir ayısını, onun ustası gibi yapamıyorum, öyle bir iddiam hiçbir zaman yok. Ama sevdiğim için yapabildiğim ölçüde yapmaya çalışıyorum” (K2).

Tabiki tutuyorum ama özellikle Makâmın gerektirdiği perdesel icra yönünden dikkat ediyorum” (K8).

Tablo 4. Türkü Formundaki Eserlerin Seslendirilmesinde Kullanılan İcra Şekillerine Ait Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

İfadeler	Kullanılma Sıklığı(f)	Yüzde (%)
Türk sanat müziği icra üslup ve tavrını kullanıyorum	5	71,4
Türk halk müziği icra üslup ve tavrını kullanıyorum	1	14,3
Şive, ağız özelliklerini kullanıyorum	1	14,3
Şive, ağız özelliklerini kısmen kullanıyorum	2	28,6
İstanbul Türkçesi kullanıyorum	3	43
Görüş belirten toplam kişi	N=7	

Görüş örnekleri ve Tablo 4’ten anlaşılacağı üzere, katılımcıların çoğunluğunun türkü formu öğretiminde icra şekli olarak sanat müziği üslubunu kullandıkları görülmüştür. Türkü formunda eserler seslendirilirken icrasal olarak THM icra üslubunun nadiren kullanıldığı, çoğunlukla İstanbul Türkçesinin kullanılarak yöresel özelliklerden bağımsız olarak icraların gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Buna göre Türkü formu icrasında, THM icra geleneğinden ziyade TSM icra geleneği çatısı altında vokal icraların gerçekleştirildiği ve öğrenciye bu şekilde aktarıldığı söylenebilir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

“TRT repertuarına kayıtlı türkü notaları Türk Sanat Müziği Ses Eğitimi bölümlerinde kullanılmakta mıdır?” alt problemine yanıt bulabilmek amacıyla sorulan açık uçlu ve sonda sorulara verilen cevaplardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

Baştan yazdığım notalar yok. Kendi güvendiğim TRT nota arşivinde birçok nota çeşidi var. Bir tane şarkının veya bir tane türkünün kalıplaşmış bir tane notası yok, bir sürü matbu notalar var. Aslında olmaması gereken bir şey. Zamanında mesela insanlar okuyabildiği gibi yazmış, o nota da dosyalara girmiş. Bestekarın yazdığı şarkının notasının hangisinin doğru olduğunu bilemiyoruz ne yazık ki. Böyle bir şeyin olması, günümüze bu şekilde gelmesi çok yanlış bir şey, hata. Ama ben o bestekara yakınsam, onun şarkılarını biliyorsam onun ruhunu artık ezberlemişsem az çok biliyorum. Bu nota onun ruhuna daha yakın, daha doğrudur diyebiliyoruz. Çünkü çok farklılaştırılmış notalar var. Bir şarkının dört tane şekli var, hangisi doğru? TRT’ nin içinde de bir şarkı için 4 tane nota oluyor. Ben bakıyorum. Mesela zamanında Ziya diye biri varmış, Allah rahmet eylesin. O yazmış, bütün notaların altında da Ziya diye yazıyor. O notalar bana çok daha doğru geliyor. Tabi ki onun da yanlış yazdığı yerler var. Ama onun da yazdığı notalardan birisi mesela, okuyamamış da onun yazdığı gibi düzeltmiş. Aslında hiç haddine değil düzeltmek. Sen öyle okuyabilirsin, ama düzeltmeden o nota dosyaya girmesi gerekirken bu şekilde yapılmış. TRT’de de böyle şeyler var ama yine de baz aldığım notalar TRT kurumunun notaları, özellikle İstanbul Radyosunun notaları çünkü farklılıklar gösterebiliyor (K2).

Genelde TRT ama Darülelhan’da 1926-1929 yılları arasında notaya alınan eserler ve 1650’de Ali Ufki’de yer alan türkülerde

bu repertuvara dahil olabiliyor (K3).

TRT kurumunun notalarını az kullanıyoruz. Çünkü eksik veya hatalı oluyor. Biz genelde mutlaka üstad, duayen, eskiyi bize mümkün mertebe en doğruyu verecek olan kimse onu icrasını dinleyip ona göre yeniden notalandırıyoruz. Bu şekilde çalışıyoruz (K4).

Tablo 5. Türkü Formu Öğretiminde TRT Repertuar Notalarının Kullanımına İlişki Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

İfadeler	Kullanılma Sıklığı(f)	Yüzde (%)
Eksiklik veya yanlışlıkta gerekli yerleri düzelterek TRT notasını kullanıyorum	4	57,1
TRT notasını kullanıyorum	1	14,3
Başka kaynaklardan türkü notası ediniyorum	3	43
Türkü notasını kendim notaya alıyorum	2	28,6
Eksiklik veya yanlışlıkta gerekli yerleri düzelterek TRT notasını kullanıyorum	4	57,1
Görüş belirten toplam kişi	N=7	

Görüş örnekleri ve tablo 5'ten anlaşılacağı üzere, katılımcıların çoğunluğunun TRT notası kullandıkları saptanmıştır. Burada dikkat çeken bir husus, katılımcı görüşlerinden anlaşılacağı üzere TRT notalarının hatalı eksik vb. yanlarının olduğudur. Bu durumu düzeltmek için ise bazı düzeltmeler gerçekleştirdikleri, ya da eseri yeniden notaya alarak çalışmalarına devam ettikleri görülmüştür. Buna karşın, katılımcıların az bir kısmı da TRT repertuar notaları haricinde başka kaynaklardan nota gereksinimlerini karşılamaktadırlar. Buna göre, türkü formu öğretiminde eksik ve hatalı yanlarının giderilerek TRT repertuar notalarının kullanılabilmesi söylenebilir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Türkü formundaki eserler herhangi bir Türk Müziği icra süsleme tekniğini ya da ses eğitimini geliştirici, destekleyici çeşitli özellikleri taşımakta mıdır?” alt problemine yanıt bulabilmek amacıyla sorulan açık uçlu ve sonda sorulara verilen cevaplardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

Türküleri seslendirmek, hançereyi geliştirmek için faydalı. Mesela o 32'lik notalarla dolu türküleri okumak hakikaten bir egzersiz yapmak gibi. Şan derslerinde de biz öyle şeyler yapardık. Ses tellerini kıvraklaştırmak için, Türkçe'ye yakın olsun diye bu şekilde açıklayabilirim. Türkülerde benim ses eğitimime katkıda bulunmuş hançere çalışmaları var. Ankara türkülerinde örneğin “Kesik çayır biçilir mi”. Onu özellikle bazen okurum ki gırtlakımı hızlansın diye, egzersiz gibi çok da işime yarıyor (K2).

Ben türkü formu eserleri repertuar olarak geçmiyorum, Türk sanat müziği ses tekniklerini geliştirici bulmuyorum. Türk sanat müziği ses eğitimini veya Türk sanat müziği icra-üslup-tavır eğitimini geliştireceğini düşünmüyorum. Şu şekilde açıklamakta fayda var. Türk halk müziği içerisinde bile yöreler farklı farklı. Her hançere, çarpma aynı yörelerde yapılmıyor mesela. Bir karadeniz türküsüyle bir ege türküsü icra edilirken aynı hançereyi kullanmıyor. Hal böyle iken Türk sanat müziği ve Türk halk müziği alanlarındaki icralar çok farklılık gösteriyor. Haydi diyelim ki türkü formundaki eserleri icra tekniğini geliştiresin diye kullanalım. Türk sanat müziğindeki şarkı formunu, türkü formuna en yakın form olarak düşünürsek. Bu tekniği Türk sanat müziği anlayışıyla bestelenmiş bir şarkıya türkülere has o nüansları oturtamayız, yakışmaz. Türk halk müziğindeki folklorik yapı, köşeli okuyuşlar, sert hançereler Türk sanat müziği icrasında yoktur. Çünkü Türk sanat müziği icrasının kendine has, Türk halk müziği icrasının kendine has bir yapısı vardır (K5).

Şu ana kadar ben kullanmadım ama kullanılabilir diye düşünüyorum. Türk Müziğinde bestelenmiş birçok eser var. Bu süsleme tekniklerini ya da ses eğitimini geliştirici egzersizleri içeren. Onlardan yararlanılabilir. Ama gerekirse destek olarak Türkülerden de faydalanılabilir(K7).

Tablo 6. Türkü Formundaki Eserlerin Türk Müziği İcra Geleneğini Geliştirici Özelliklerine İlişkin Katılımcı İfadelerinin Genel Dağılımları

İfadeler	Kullanılma Sıklığı(f)	Yüzde (%)
Türk sanat müziği icra, üslup tavrı gelişmektedir.	4	57,1
Türk sanat müziğinde ses eğitimi geliştirmektedir.	3	43
Öğrencide repertuarı geliştirmektedir.	2	28,6
Hançereyi geliştirmektedir.	2	28,6
Türk sanat müziği ses eğitimi için geliştirici bulmuyorum.	1	14,3
Hiç kullanmadım türkü formu eser ama geliştirici olabilir.	1	14,3
Görüş belirten toplam kişi	N=7	

Görüş örnekleri ve tablo 6'dan anlaşılacağı üzere, katılımcıların çoğunluğu ifadelerinde, TSM icra, üslup ve tavrını geliştirdiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Buna karşın katılımcıların oldukça küçük bir kısmı türkü formunu geliştirici bulmadığını ya da hiç kullanmadığını belirtmiştir. Buna ilaveten, repertuar, hançere vb. unsurları geliştirdiği yönünde görüşlerin olduğu görülmektedir. Buna göre, ses eğitimi derslerinde türkü formu kullanımının öğrencilerin icra, tavrı, üslup, hançere gibi icra özelliklerine katkı yapacağı söylenebilir.

Tartışma

Arabal "Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Yöresel Ağız Türü Özelliklerine Dayalı Problemler Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde alt problemlerine yönelik sorulara yanıt olarak öğrencilerden ders sürelerinin yetersizliği, derslere giren hocaların yetersizliği, yabancı içerikli şarkıların ağırlıklı olarak söylenmesi ve buna karşılık Türk müziği eserlerinin az geçilmesiyle ilgili rahatsızlıklarını belirtmişlerdir. Bunların yanı sıra, ses eğitimi derslerinde egzersiz yapmadan eser geçmeyi doğru bulmadıklarını, yabancı eserleri seslendirirken telaffuz sorunu yaşadıklarını, eğer Türk Müziği eserleri üzerinden ses eğitimi alırlarsa ses eğitimi anlamının daha kolay olacağını belirtmişlerdir. Nitekim bizim yaptığımız çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiş ve türkü formu gibi Türk müziği formlarından olan bir formun, ses eğitimi derslerinde daha çok kullanılması gerektiği öngörülmüştür.

Türk müziği repertuar, toplu ve bireysel ses eğitimi, şan eğitimi dersleri için Türk müziği içerikli çalışmaların sayıları artırılabilir. Öztürk (2004) , Kekeç ve Albuz (2008) bu alanlardaki eğitimler için derslerinde Türk müziğine dayalı ezgilerin önemine dikkat çekerek bu yöndeki çalışmaların daha ön planda tutulması gerektiğini vurgulamışlardır.

Ünlü, "Müzik Eğitimi Anabilim Dallarındaki Bireysel Ses Eğitimi Derslerinde Yer Alan Türk Halk Müziği Eserlerine Yönelik Uzman Ve Öğrenci Görüşleri" adlı yüksek lisans tezinde araştırmaları ışığında Ses eğitimi derslerinde yeterince Türk halk müziği ağırlıklı eserlerin geçilmediği sonucuna ulaşmış ve bu konuya öneri olarak öğrenci seviyelerine göre içeriği düzenlenmiş Türk halk müziği kaynaklı metotlar geliştirilebileceğini söylemiştir.

Sonuç

Türk Sanat Müziği ses eğitimi ve repertuar derslerinde türkü formunun kullanıma ilişkin akademisyenlerin görüşlerinin neler olduğunu tespit etmek üzere yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre;

Birinci soruya ilişkin sonuçlar incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun Türk sanat müziği ses eğitimi ve repertuar derslerinde türkü formunda eserlere yer verdikleri ve bunları seçerken TSM icra üslubu ve tavrına uygun örnekleri seçtikleri tespit edilmiştir. Bunun yanında bünyesinde makamsal özellikleri barındıran eserlerin tercih edildiği ve icra tekniklerini geliştirici eserlerin seçimine özen gösterildiği görülmüştür. Buna göre, TSM ses eğitimi ve sözlü repertuar derslerinde türkü formunda eserler seçilirken THM sözlü icra geleneğinden ziyade TSM icra üslubu çerçevesinde bir eser seçiminin tercih edildiği sonucuna varılmıştır.

İkinci soruya ilişkin katılımcıların görüşlerin oldukça dağınık bir yapıda olduğu tespit edilmiş olup, bir kısmının TRT radyo kayıtlarından yararlandığı, diğer bir kısmının günümüz teknolojik imkanlarını kullanarak çeşitli icracıların kayıtlarına eğitimleri

esnasında yer verdiği, bir kısmının ise eski plak kayıtları ve elektronik ortamlarda yer alan eski icracıların kayıtlarının öğrencilere dinletilmek suretiyle önemli isimlere yer verdikleri saptanmıştır. Buna karşın, görüşlerin dağınıklığı ve bazı katılımcıların görüşlerinden ise çoğunlukla bu alana özgü kullanılabilecek kayıtların bulunmadığı görüşü de ortaya çıkan dikkat çekici bir unsurdur. Buna ek olarak, TSM ses eğitimi ve sözlü repertuar derslerinde türkü formunda eser icraları dinletilirken, geleneksel bir yapının korunarak eski kayıtlara yer verildiği, Muzaffer Sarısözen, Aysun Gültekin, Tüfekçi ailesi, Müzeyyen Senar ve Safiye Ayla gibi TSM ve THM icra ve aktarım geleneğine emek veren usta icracıların kayıtlarının referans alındığı tespit edilmiştir.

Üçüncü soruya ilişkin katılımcıların çoğunluğunun türkü formu öğretiminde icra şekli olarak sanat müziği üslubunu kullandıkları sonucuna varılmıştır. Türkü formunda eserler seslendirilirken icrasal olarak THM icra üslubunun nadiren kullanıldığı, çoğunlukla İstanbul Türkçesinin kullanılarak yöresel özelliklerden bağımsız olarak icraların gerçekleştirildiği saptanmıştır.

Dördüncü soruya ilişkin katılımcıların çoğunluğunun TRT notası kullandıkları tespit edilmiştir. Burada dikkat çeken bir husus, katılımcı görüşlerinden anlaşılacağı üzere TRT notalarının hatalı eksik vb. yanlarının olduğudur. Bu durumu düzeltmek için ise bazı düzeltmeler gerçekleştirdikleri, ya da eseri yeniden notaya alarak çalışmalarına devam ettikleri sonucuna varılmıştır.

Beşinci soruya ilişkin katılımcı görüşlerine göre, TSM ses eğitimi ve repertuar derslerinde türkü formu kullanımının öğrencilerin icra, tavır, üslup, hançere gibi icra özelliklerini geliştirdiği sonucuna varılmıştır.

Öneriler

Bu araştırmada, TSM ses eğitimi ve repertuar derslerinde türkü formu kullanımının mevcut imkanlar çerçevesinde öğrencilerin akademik ve sanatsal gelişmesine katkı yapacağı görülmüştür. Giderilmesi gereken eksikliklerin başında TRT repertuar notaları gelmektedir. Notalarda yer alan yanlışlık, eksiklik ve hataların giderilerek ses eğitimi repertuarına sunulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bunun yanında türkü formu bağlamında ses kayıtlarını içerisine alan yenilenmiş kayıt teknolojilerinin kullanıldığı bir arşivin ses eğitimi derslerinde kullanılmak üzere yapılmasının faydalı olacağı görülmüştür. Türk sanat müziği ses eğitimi ve Türk sanat müziği repertuar derslerinde bir materyal olarak türkü formu kullanılması durumunda Türk sanat müziği ses icracılığında ve Türk sanat müziği ses eğitiminde gelişim sağlanabilir. Türkü formu; Türk sanat müziği ses eğitimi bölümlerinde materyal olarak kullanılacaksa, türkünün Şive- ağız gerektirmeyen, beste kısımlarından, Türk sanat müziği icra ve/veya Türk sanat müziği ses eğitime etüt olarak gösterilebilecek şekilde özenli bir çalışma haline getirilmelidir. Önceden belirlenen ders planları ile birlikte teknik çalışmalarda, bu hazırlanan etütler “eğitmen” gözetiminde öğrenciye öğretilmelidir. Böylesi bir çalışma, deneysel desenlerle de irdelenerek istatistiksel olarak da faydalılık sınanabilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Akdoğu, O. (2003). *Türk müziği'nde türler ve biçimler*, Meta Basım.
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Pegem Yayınları.
- Çevik, S. (2006). Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Ses Eğitimi Alan Derslerinin Müzik Öğretmenliği Yeterlilikleri Yönünden Değerlendirilmesi [Bildiri Özeti]. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Denizli.
- Delen, H. (2012). *Trt repertuarı'nda bulunan evç makamı ve misket ayağındaki (dizisindeki) türkülerin makamsal – teknik yönden incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri: kavramlar, teknikler ve ilkeler* (27. Baskı), Nobel Yayınevi.
- Özçimen, A. (2015). *Adım adım ses eğitimi anatomik- fizyolojik yapılar ve kullanım yöntemleri*, Aybil Yayınevi.

- Tütüncü, B. (2017). *Türk sanat müziği icrasında ses eğitimi ve telaffuzun önemi* [Yüksek Lisans Tezi]. Haliç Üniversitesi.
- Özkan, İ. H. (2013). *Türk musikisi ve nazariyatı ve usûlleri kudüm velveleleri*, Ötüken Neşriyat A.Ş.
- Öztürk, S. (2014). *Ses eğitiminde türkü söylemeye yönelik öğretim modeli ve değerlendirmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Simsek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık.
- Demir, G. (2011). Dil-müzik ilişkisi ekseninde yapılanan Türk halk müziği yöresel ağız özelliklerinin fonetik notasyonu (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 306684)
- Kekeç, Yener, D., & Albuz, A. (2008). Müzik öğretmenliği anabilim dallarında uygulanan bireysel ses eğitimi derslerinde türk müziğine dayalı ezgilerin kullanımına ilişkin bir araştırma. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 51-67.
- Arabal, B. (2019) *Bireysel ses eğitimi dersinin yöresel ağız türü özelliklerine dayalı problemler açısından incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi)*. Atatürk Üniversitesi
- Ünlü ,(2019) *müzik eğitimi anabilim dallarındaki bireysel ses eğitimi derslerinde yer alan türk halk müziği eserlerine yönelik uzman ve öğrenci görüşleri*, Denizli
- Ekici, T. (2008). Müzik öğretmeni yetiştirmede bireysel ses eğitimi dersine yönelik bir program geliştirme çalışması (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 220318)
- Sönmez, A. (2014). Güzel sanatlar liseleri müzik bölümlerinde bireysel ses eğitimi dersinin doğru güzel ve etkili konuşma becerisine etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 415943)

